

Inhoudsopgave	pag
1. Inleiding	2
2. Werkwijze	3
3. De Pardonregeling	7
4. Spreekuur	8
5. Taalschool	12
6. Rechthuis	13
7. Noodopvang Plexat	14
8. Vice Versa	17
9. Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding	20
10. Financiën	29
11. Slotwoord	30
12. Bestuur, medewerkers en vrijwilligers	31
13. Afkortingen	32

1. Inleiding

Migratie is van alle tijden. Een internationale havenstad als Rotterdam heeft aantrekkingskracht op mensen van allerlei komaf en om allerlei redenen. Met de komst van veel verschillende nationaliteiten, in georganiseerd verband maar ook meer en meer spontaan, heeft de stad in ieder geval op het eerste gezicht het karakter van een smeltkroes gekregen waarin het ook voor vreemdelingen zonder rechtmatig verblijf aantrekkelijk lijkt om te overleven. Schattingen spreken van ongeveer 20.000 vreemdelingen zonder verblijfsvergunning die in Rotterdam wonen. Met overheidsmaatregelen in het afgelopen decennium (de koppelingwet, de nieuwe vreemdelingenwet, etc) is ingezet op een ontmoedigingsbeleid om ongevraagde migratie tegen te gaan. Vreemdelingen zonder verblijfsrecht werden uitgesloten van arbeid en sociale voorzieningen, gezinsvorming en gezinshereniging door vreemdelingen werd bemoeilijkt door invoering van de inkomenseis en voor asielzoekers werd de mogelijkheid voor het verkrijgen van een vluchtelingenstatus aan steeds strengere eisen gebonden. Dat deze ontmoedigingsmaatregelen ook resulteerden in afnemende migratie kan niet gezegd worden, hooguit is het gevolg dat een toenemende groep vreemdelingen zonder verblijfsrecht in de stad probeert te overleven, met alle gevolgen van dien.

Sinds medio 2005 biedt het Rotterdams Ongedocumenteerden Steunpunt (ROS) ondersteuning aan deze groep vreemdelingen zonder verblijfsrecht. In verschillende vormen slaagt het ROS er in om contacten op te bouwen met vreemdelingen die uit de aard van hun illegaal verblijf relatief onzichtbaar en onvindbaar willen zijn. Uit hun hulpvragen blijkt er een

behoefte te bestaan aan een onafhankelijk (niet-overheidsgebonden) steunpunt waar zij zelf, migranten zonder verblijfspapieren, of hun contactpersonen voor advies en ondersteuning terecht kunnen en durven.

In 2008 viel de groep onder te verdelen in:

- mensen die nog wachten op een beslissing in de pardonregeling
- uitgeprocedeerde asielzoekers
- mensen die rechtmatig verblijf hebben op grond van een nog niet afgeronde reguliere procedure, maar geen beroep kunnen doen op voorzieningen
- overige (arbeids)migranten zonder verblijfsvergunning of lopende procedure
- mensen die ondersteuning zoeken bij (nadenken over) terugkeer naar het land van herkomst

2. Werkwijze van het ROS

De manier waarop het ROS opkomt voor de belangen van ongedocumenteerden en hen ondersteuning biedt kent 3 niveaus, die hieronder summier beschreven worden:

1^e lijnswerk

Bieden van hulpverlening aan migranten zonder verblijfspapieren, door middel van:

- acute noodopvang van de meest kwetsbaren en/of tijdelijke bijdragen geven om in de eerste levensbehoeften te voorzien;
- advies, ondersteuning en bemiddeling bij verblijfs-, arbeids-, onderwijs- en gezondheidskwesties;
- advies, ondersteuning en bemiddeling bij doormigratie of terugkeer naar het land van herkomst;

- aanbieden van educatieve activiteiten: taal- en andere cursussen;
- het creëren van een ontmoetingsplek
- empowerment: vermeerdering van kennis van basisrechten en inzicht geven in eigen mogelijkheden.

Via 1^e lijnswerk, direct contact met groepen migranten en asielzoekers zonder verblijfsvergunning, krijgt het ROS een up-to-date beeld van de gevolgen van ontwikkelingen in het vreemdelingenbeleid. Deze informatie en ervaringen bepalen mede wat op andere niveaus zinvolle en wenselijke activiteiten van het ROS zijn.

2^e lijnswerk

Bevorderen dat groepen en organisaties, die met migranten zonder verblijfspapieren in aanraking komen, toegerust zijn om hen waar mogelijk rechtstreeks te ondersteunen door middel van schriftelijk materiaal, helpdeskfunctie, netwerkontwikkeling, scholing en coaching.

3^e lijnswerk

Bevorderen dat de problematiek van migranten zonder verblijfspapieren bij de beleidsmakers van de stad zodanig onder de aandacht wordt gebracht dat het tot handelen leidt, door middel van: het organiseren van uitwisseling en samenwerking, verrichten van onderzoek, vergroten van het probleembewustzijn bij politieke en publieke instanties en kerken door middel van het organiseren van werkbezoeken en symposia.

Belang van deze werkwijze

De werkwijze, afgeleid van deze drieledige doelstelling, is veelomvattend. Dit temeer daar de problematiek van migranten zonder verblijfspapieren binnen de nationale en internationale maatschappelijke verhoudingen structureel onoplosbaar is. Bij de uitwerking van de doelstellingen laten de initiatiefnemers zich leiden door de volgende overwegingen:

Veranderingen in de doelgroep

Mede door de nieuwe vreemdelingenwet en de alsmaar restrictievere uitvoeringsmaatregelen van de overheid, is het onderscheid tussen ex-asielzoekers en andere migranten zonder verblijfspapieren nauwelijks nog relevant voor de situatie waarin deze mensen verzeild kunnen raken. Immers, de wettelijke marges om alsnog met succes voor asielverlening of voor verblijf op humanitaire gronden te pleiten, zijn erg klein geworden. En in geval van schrijnendheid is de overheid ook niet bepaald ruimhartig gebleken. Bovendien is in de grote steden in toenemende mate sprake van nieuwe groepen migranten zonder verblijfspapieren, zoals slachtoffers van vrouwenhandel en slachtoffers van ronselpraktijken van louche werkgevers. Het ROS heeft daarom gekozen om de doelgroep te verruimen tot alle migranten zonder verblijfspapieren en van mens tot mens na te gaan wat de specifieke achtergronden en problemen zijn, om van daaruit te zoeken naar passende oplossingen.

Grenzen aan de hulpverlening

Door het restrictieve toelatingsbeleid valt er voor de meeste migranten zonder verblijfspapieren niet veel

meer te doen dan het verzachten van acute noodsituaties (zoals geen geld voor eten, geen dak boven het hoofd of beperkte toegang tot de gezondheidszorg, onderwijs en rechtssysteem). Een hulpverlening die vanwege beperkte personele inzet en financiën altijd begrensd zal zijn.

Advies en ondersteuning via bestaande organisaties

Gaat het om toegang tot de gezondheidszorg, onderwijs (binnen de leerplicht) en het rechtssysteem, dan vallen de grenzen aan de hulpverlening in feite weg. Dit zijn immers zaken die behoren tot de basisrechten van ieder mens. Probleem hierbij is: hoe bereik je iedereen uit de doelgroep of hoe bereiken migranten zonder verblijfspapieren de hulpverlening die je wilt bieden? Het ROS wil voorkomen dat zij als afvoerputje wordt gebruikt door instellingen die geconfronteerd worden met vragen en problemen van mensen zonder papieren. Het ROS geeft deze instellingen zoveel mogelijk advies en informatie. Hierdoor leert de instelling zelf het probleem te hanteren en wordt de dienstverlening aan de doelgroep verbreed. Zo ontstaat een bredere participatie en solidariteit in geval van knelsituaties.

Ethische Code

Werken met en voor ongedocumenteerden (illegalen) is in Nederland niet illegaal mits dit gebeurt uit humanitair oogpunt. Desalniettemin kunnen er situaties ontstaan die politiek, maatschappelijk én juridisch gevoelig liggen. Voor het ROS en haar medewerkers is de norm in doen en laten neergelegd in een alom geaccepteerde gedragscode uit 2002 zoals opgesteld is door de

Europese koepelorganisatie PICUM. Deze gedragscode (Ethical Guidelines) is te lezen op de website van PICUM, www.picum.org.

Website

Het ROS heeft sinds kort een eigen website www.stichtingros.nl waarop steeds actuele informatie en downloadformulieren en brochures staan die door vreemdelingen of hun contacten gebruikt kunnen worden voor o.a. aanvragen verblijfsvergunning, huisartsenbezoeken, terugkeermogelijkheden, pardonregeling, etc.

3. De pardonregeling

In 2008 leverde stichting ROS in het kader van de pardonregeling diensten die eenmalig gesubsidieerd werden door de gemeente. Deze diensten waren onder te verdelen in hulp via spreekuren, toeleiding naar gezondheidszorg, samenwerking in het kernteam van de gemeente, taalschool, noodopvang en voedselbank. Tevens was het ROS helpdesk voor vele instanties en individuen die vragen hadden over de pardonregeling. Daarnaast ging het niet gesubsidieerde werk voor de naar schatting 15.000 overige illegalen gewoon door.

Pardonspreekuur

Het gehele jaar 2008 heeft het ROS tijdens spreekuren nog pardonkandidaten aangemeld bij de IND en de gemeente totdat per 1-1-2009 de staatsecretaris onder druk van de 2^e Kamer de pardonregeling beëindigde. Zo'n 900 vreemdelingen hebben zich in de afgelopen twee jaar gemeld bij het ROS waarvan er inmiddels ruim 500 een verblijfsvergunning hebben, 300 al

afgewezen zijn en ongeveer 100 personen wachten nu nog op een beslissing van de IND.

De vreemdelingen die een verblijfsvergunning hebben gekregen en via de gemeente bemiddeld worden naar werk, uitkering, huisvesting etc. vinden bij het ROS hulp in hun tocht door de vaderlandse bureaucratie. Zij die afgewezen werden zagen weer eens hoop verloren gaan op een 'normaler' leven. Hen rest voorlopig weinig anders dan verder leven in de illegaliteit. Voor slechts een klein deel van hen (de Dublin-groep) is er misschien de komende tijd nog enig perspectief te creëren via bezwaarprocedures. Het ROS heeft hiervoor met twee advocaten een werkrelatie opgezet.

Gebleken is dat de pardonmaatregel slechts voor een klein deel van de ongedocumenteerden in Rotterdam een oplossing is. Zo'n 3000 mensen van de 15.000 ongedocumenteerden die in Rotterdam overleven hebben gebruik kunnen maken van deze pardonmaatregel. Voor de grote groep verandert er dus niets. Zij blijven aangewezen op eigen netwerken van familie en kennissen en zwart werk om te overleven.

4. Spreekuur

We hielden ook spreekuur voor niet-pardonners. De achtergrond van deze hulpvragers is divers. Sommigen hebben nooit asiel gevraagd (arbeidsmigranten), anderen zijn pas na 2001 naar Nederland gekomen en vallen daarom niet onder de pardonregeling. De aard van de hulpvraag en wat het ROS in elk individueel geval kan bieden loopt sterk uiteen. Een aantal categorieën is aan te geven.

- Vragen om financiële steun en noodopvang. Veelal zijn dit de schrijnendste gevallen. Onder hen zijn er die met hun bagage direct vanuit een asielzoekerscentrum waaruit ze verwijderd zijn langs komen in de hoop diezelfde nacht opvang te krijgen via het ROS. Meestal bieden we dit niet, of kunnen het niet bieden omdat de capaciteit van de noodopvang beperkt is.
- Vragen om bemiddeling bij gezondheidsklachten, toegang tot medische zorgverleners en rekeningen van medische kosten. Dankzij het koppelingsfonds konden we met relatief weinig middelen en inzet deze groep verder helpen. Per 1-1-2009 is deze regeling gewijzigd. Vanaf 2009 is het CVZ (College van Zorgverzekeraars) verantwoordelijk voor het vergoedingensysteem aan de zorgaanbieders.
- Vragen in verband met studie, toegang tot scholen en kosten van studie. Bij deze vragen kan het ROS vaak eenvoudig bemiddelen en met onderwijsinstellingen regelingen treffen t.b.v. betrokkenen. Ook wordt er voor allerlei onderwijskosten gebruik gemaakt van regelingen van stichting Leergeld.
- Vragen inzake verblijfsrechtelijke procedures, contacten met rechtshulpverleners, herhaalde asielaanvragen, legeskosten om reguliere verblijfsprocedures te kunnen starten. Bij dit soort vragen tracht het ROS aan betrokkenen een duidelijk beeld te geven over (geringe) kansen en (lange) proceduretijden, voorwaarden te verduidelijken en zo nodig contact te leggen met aanmeldcentra, vreemdelingendiensten, het COA, advocaten, etc. Bijdragen in (leges)kosten worden in uitzonderlijke gevallen (slechts wanneer er een duidelijk perspectief bestaat) gegeven. Veel gesprekken in dit kader zijn te benoemen als

slecht-nieuws-gesprekken waarin cliënten duidelijk gemaakt wordt dat zij geen kans hebben op legaal verblijf en een pijnlijke keuze moeten maken tussen terugkeer naar land van herkomst of zonder enig recht op voorzieningen trachten zelfstandig te overleven in de illegaliteit.

- Vragen die betrekking hebben op leefgeldregelingen en of uitkeringen waarmee problemen ontstaan zijn. Omdat het ROS ook een uitgiftepunt is van voedselpakketten van de Voedselbank hebben we de mogelijkheid om voor sommige cliënten een wekelijks voedselpakket aan te vragen. Voor een aantal vreemdelingen met kinderen die rechtmatig verblijven bestaat sinds het najaar van 2006 de mogelijkheid bijstand t.b.v. hun kinderen aan te vragen. Enkelingen hebben via het ROS een bijstandsuitkering gekregen.
- Vragen om steun bij of advies over terugkeermogelijkheden naar landen van herkomst. Deze verzoeken zijn uitzonderlijk. In 2008 heeft het ROS het initiatief Vice Versa nieuw leven ingeblazen waarin, in samenwerking met het IOM, steun verleend wordt aan vrijwillige terugkeer. Meer hierover in Hoofdstuk 8.
- Vragen van particulieren die zelf noodopvang bieden aan illegale vreemdelingen en soms advies willen in procedureaangelegenheden.
- Een aantal mensen kwam op het spreekuur omdat familieleden of kennissen vanwege illegaal verblijf opgepakt waren en in vreemdelingenbewaring genomen. In deze gevallen geeft het ROS advies over juridische mogelijkheden en het ROS houdt enige registratie bij van de handelwijze van IND en Vreemdelingenpolitie.

Enkele praktijkcasussen

-Vrouw uit Kaapverdië met HIV-Aids, 15 jaar illegaal in Nederland. Ze was erg ziek toen ze zich meldde. Ze kon met hulp van stichting ROS snel terecht in het Erasmus Medisch Centrum, en heeft nu de juiste medicatie.

-Man uit Iran, 16 jaar in Nederland. Woont in bij z'n broer die een verblijfsvergunning heeft. Kan zijn eten niet meer kauwen omdat alle kiezen ontbreken. Omdat tandartszorg uit het zorgpakket voor onverzekerden is gevallen werd dit voorgelegd aan de GGD voor hulp, zonder resultaat. Er wordt nu nog een oplossing voor hem gezocht via een fonds.

-Sierra Leoonse moeder met 2 kinderen. Heeft uitkering maar die wordt stopgezet omdat haar verblijfsvergunning niet verlengd is. Er ontstaan nu huurschulden. Ze is bekend bij GGZ vanwege trauma. Ze is nu met hulp van ROS bezig met een advocaat die proceduremogelijkheden onderzoekt. Terugkeer werd ook besproken, maar bleek vooralsnog geen optie voor haar.

-Jonge vrouw uit Guinee, 6 maanden zwanger, had nog geen verloskundige gezien. Werd doorgestuurd naar verloskundig centrum met brief van stichting ROS, en daar verder geholpen.

-Man uit Guinee Bissau, 14 jaar in Nederland, geen pardonkandidaat. Hij wil graag terugkeren omdat hij mentaal gebroken is door de continue vreemdelingenbewaring. Het lukt hem niet om terugkeerdocumenten te krijgen. Terwijl we hem

daarbij proberen te helpen wordt hij opnieuw in vreemdelingenbewaring gezet

Urenoverzicht Spreekuur	Uren per week in 2008	Op jaarbasis
ROS-Medewerkers	16	800
Vrijwilligers/Stagiaires	12	600
Totaal	28	1400

5. Taalschool

Voor veel vreemdelingen zonder verblijfsvergunning, al dan niet in een verblijfsrechtelijke procedure, is het leren van de Nederlandse taal een nuttige bezigheid. Het geeft hen enige dagvulling en velen blijven hoe dan ook in Nederland wonen. Via de taalschool in het Rechthuis kunnen ze 4 dagdelen per week op verschillende niveaus gratis taallessen krijgen. Vier vrijwilligers hebben in 2008 de taallessen verzorgd.

De bezetting van de taalschool is goed. Het generaal pardon zorgde ervoor dat de taalschool steeds drukker bezocht werd. Per dagdeel kwamen regelmatig meer dan 20 deelnemers. Sommigen van hen zijn vaste klant, anderen komen periodes dat ze kunnen, maar haken weer af als ze geen reisgeld hebben of (zwart) werk kunnen doen. Door de informele werkwijze en de laagdrempeligheid heeft de taalschool ook de functie van een ontmoetingsplaats.

Voor de kosten van de taalschool, kosten die vooral bestaan uit een bijdrage in de energiekosten voor gebruik van het Rechthuis en af en toe lesmaterialen

en koffie en thee voor de cursisten, zijn enkele fondsen geworven.

Urenoverzicht Taalschool	Uren per week in 2008	Op jaarbasis
ROS- medewerkers	2	100
Vrijwilligers	22	880
Totaal	24	980

6. Rechthuis

Het ROS is gevestigd in het Rechthuis, het vroegere katholieke kerkje van Katendrecht dat door de eigenaar, de priesters van het Heilig Hart, gratis beschikbaar gesteld is voor activiteiten ten behoeve van vreemdelingen. Het ROS exploiteert het Rechthuis ook voor anderen. Een aantal andere groepen kunnen tegen geringe vergoeding aan het ROS gebruik maken van de ruimte voor activiteiten die qua doelstelling overeenkomen met de ROS-doelen.

- Een Kongolese migrantengemeente gebruikt de ruimte op zondag voor liturgische vieringen.
- Een Angolese migrantengemeente viert er en houdt er koorrepetities en bijbelavonden.
- De hervormde Maranatha gemeente gebruikt de kerkzaal ook voor diensten en voor activiteiten met jongeren op vrijdagavond.
- De basisgroep Oase gebruikt de ruimte voor de maandelijkse sabbatviering met maaltijd en bijbelvieringen.

Het Rechthuis is een van de vele kerkelijke uitgiftepunten voor de voedselbank. Een vrijwilliger van

het ROS zorgt wekelijks voor de verdeling van een twintigtal voedselkratten onder vreemdelingen en wijkbewoners.

Urenoverzicht Rechthuis	Uren per week in 2008	Op jaarbasis
ROS- medewerkers	1	50
Vrijwilligers	2	100
Totaal	3	150

7. Noodopvang Plexat

De noodopvang Plexat is begin 2008 het 7e jaar van haar bestaan ingegaan. De achterliggende jaren heeft Plexat aan ruim 120 personen korte (enkele weken) of lange (één à twee jaar) tijd noodopvang geboden. Ook in 2008 woonden er gezinnen en alleenstaanden van verschillende afkomst en met uiteenlopend perspectief. We noemen ze enkel bij voornaam in onderstaand overzicht:

Kadije – Eritrea

Kadije is een 62-jarige vrouw. Haar 3 meerderjarige kinderen hadden al een verblijfsvergunning in Nederland gekregen, Kadije kreeg een verblijfsvergunning in 2008 en woont nu zelfstandig in Rotterdam.

Salah – Syrië

Een syrisch-koerdisch gezin met 3 kinderen kreeg heel 2008 opvang. Een herhaald asielverzoek in 2006 werd in het aanmeldcentrum in de 48-uurs procedure

afgewezen. Ze wachten nog op de uitkomst in de pardonregeling.

Nasir: een 28-jarige man uit Afghanistan, studerend aan de Erasmusuniversiteit, kreeg opvang om zijn studie af te kunnen ronden. Hij werd negatief beoordeeld in de pardonregeling en is inmiddels uit de noodopvang vertrokken.

Laylah: Een 28-jarige Libanese met medische problematiek. Sinds september 2007 in de opvang, wachtend op de uitkomst in de pardonregeling. Ze heeft inmiddels haar verblijfsvergunning en vertrekt binnenkort uit de noodopvang naar eigen huisvesting in Rotterdam.

Ciao Hu: een Chinese jongedame, die na een traumatische ervaring werd opgevangen en nu huisvesting heeft gevonden bij een vriendin.

Frank en Natasja: een Wit-Russisch echtpaar dat tijdelijk werd opgevangen en in mei 2008 een eigen huurwoning kreeg.

Patience: een jonge Nigeriaanse kreeg enkele maanden opvang omdat ze er erg slecht aan toe was. Verdween met onbekende bestemming.

Michael: jongeman uit Sierra Leone. Kreeg opvang in het kader van zijn terugkeer naar Siërra Leone. Keerde begin oktober terug naar zijn land.

Jacqueline + Jacky: moeder en dochter uit Burundi. Werden opgevangen in afwachting van nieuwe asielaanvraag. Verlieten Plexat in november en werden toegelaten in COA-opvang.

-Seku: man uit Sierra Leone, werd opgevangen in het kader van de pardonregeling. Was dakloos. Heeft nu eigen huisvesting en verlaat binnenkort de noodopvang.

Oro: man uit Darfur, Soedan. Zat 15 maanden in vreemdelingendetentie op Schiphol. Werd op straat gezet in psychotische toestand. We konden hem helpen met medische hulp, hij heeft inmiddels de juiste medicijnen en door de relatieve rust van de noodopvang gaat het nu wat beter met hem.

Dagelijks is er in Plexat een vrijwilliger aanwezig waardoor er in de loop van de tijd een goed contact groeit tussen bewoners en vrijwilligers. Hun rol en aanwezigheid in het project is daarmee onbetaalbaar.

Urenoverzicht Noodopvang	Uren per week in 2008	Op jaarbasis
ROS- medewerkers	4	200
Vrijwilligers	10	500
Totaal	14	700

8. Vice Versa

Vice Versa, terugkeer met opgeheven hoofd

In september 2008 ging het programma Vice Versa onder de vlag van het ROS van start, waarbij mensen worden geassisteerd bij vrijwillige terugkeer naar hun herkomstland. Voorwaarde is wel dat het om een niet EU-land gaat. De tijd leek rijp om deze mogelijkheid weer faciliterend aan te bieden, nadat nu ongeveer duidelijk is wie wel en wie niet onder het generaal pardon valt. Het ROS heeft mede door de pardonregistratie veel kennis van een deel van de doelgroep en daardoor de mogelijkheid om mensen aan te spreken, te laten nadenken over terugkeer. Dilemma daarbij is wel dat vertrouwen niet geschaad moet worden, daar het een ingewikkeld onderwerp is. Cliënten kunnen zich aanmelden vanuit verschillende situaties: In een asielprocedure, uitgeprocedeed of illegaal, met alle varianten daarin. Het kan dat mensen al in een uitzetcentrum hebben vertoefd en niet uitzetbaar bleken, maar die nogmaals willen proberen om Nederland te verlaten. Ook mensen uit Suriname die terugwillen kunnen bij ons terecht. ROS Vice Versa houdt zich niet bezig met doormigratie.

Aanmeldingen

Er zijn opvallend meer meldingen dan terugkeerders. Hiervoor zijn verschillende oorzaken. In één geval is de persoon waarmee we bezig waren plotseling overleden, in een ander geval wilde iemand – met verblijfsvergunning - terugkeren naar West-Afrika, maar bleek de persoon waarnaar hij toewilde overleden te zijn. Bij de cliënt verviel toen de wens tot terugkeer. In een aantal gevallen verdwijnen mensen uit beeld, doordat ze geen voorzieningen hebben en het moeilijk is elkaar te bereiken zonder adres, mobiel en middelen

om vervoer te betalen om naar ROS-afspraken te komen. In een enkel geval raakte iemand in vreemdelingenbewaring, terwijl wij met hem bezig waren over terugkeer. Soms zijn mensen al geruime tijd in beeld bij de DT&V (Dienst terugkeer en Vertrek), maar horen ze niets meer. Ze raken er onzeker van en duiken onder. Andersom kan ook, dat we met iemand bezig zijn, maar dat de dienst deze persoon opeens faciliteert.

Twijfel

Daarnaast blijft twijfel of het een goede beslissing is om terug te keren misschien wel de meest storende factor wanneer iemand in een proces zit van nadenken over terugkeer. Vragen als 'is het veilig?', 'is de situatie dusdanig veranderd dat ik een bestaan kan opbouwen?', 'Wat verwacht men bij het thuisfront van mij en kan ik daaraan voldoen?', 'Wachten mij represailles van overheidswege?', 'Hoe kom ik daar aan juiste medicatie?', 'Zou ik aan middelen van bestaan kunnen komen?', etc. In combinatie met verhalen die er onder de doelgroep de ronde doen dat er weer een Pardon aan zit te komen, maken het vaak niet gemakkelijker voor de cliënten.

Terugkeerders

Ondanks de negatieve beeldvorming bij de doelgroep rond terugkeer zijn in 2008 een viertal mensen teruggekeerd. 2 mannen en 2 vrouwen, allen naar Afrika.

Eén meneer keerde terug naar Sierra Leone, een naar Guinée-Conakry en 2 vrouwen ieder naar Soedan. De eerste was student in Delft aan de TU, maar illegaal geworden en zeer benauwd voor justitie. Nu probeert hij zo goed en zo kwaad als het kan zijn studie in Freetown, Sierra Leone af te ronden. Hij heeft hiervoor

studieboeken en programmatuur vooruit gezonden. De man die terugkeerde naar Guinee wilde graag kleding mee om daar goed voor de dag te komen en heeft hier nog een aantal medische checkups gehad in verband met gezondheidsklachten. Voor een langere periode konden medicijnen meegenomen worden.

De vrouwen vertrokken allebei naar Khartoem, Soedan. Eén was een studente, die geen verdere wensen had en de andere was een oudere dame die ernstig behoefte had aan contact met de ambassade en begeleiding naar Schiphol. Zij heeft hier een been moeten laten afzetten en therapie moeten volgen. ROS Vice Versa heeft haar ondersteund rond haar ziekenhuisopname en bij het regelen van een prothese, hetgeen in Soedan niet verkrijgbaar is. Voor haar verblijf in Soedan zelf had mevrouw geen vragen, zij keerde terug naar haar gezin.

Wat er niet lukte

De Chinese cliënten die we binnenkregen bij ROS Vice Versa, hebben we tot nu toe nog niet kunnen helpen met hun wens tot terugkeer. Enkelen van hen hebben al meerdere pogingen ondernomen bij de ambassade of zijn al lange tijd geleden voorgedragen door DT&V aan de consul op de Chinese ambassade in Den Haag, maar wachten nog steeds op antwoord, dan wel toestemming. Daar ROS Vice Versa hen niet voor onbepaalde tijd kan ondersteunen of opvangen, zijn wij hen helaas weer uit het oog verloren.

Verder lukte het niet om een jonge Roemeense jongen (Roemenië is overigens wel EU, maar de schrijnendheid van dit geval ging ons insziens voor) van net 14 jaar terug te laten keren naar een gebied vlakbij de Turkse grens. Puur praktisch, omdat een jongere niet zonder begeleiding mag reizen en DT&V de mogelijkheid gebruikt heeft hem per vliegtuig uit te zetten.

Iemand uit Kameroen is in vreemdelingenbewaring geplaatst en we weten niet hoe het op dit moment met hem gaat.

Niet afgeronde zaken

Momenteel zijn er nog contacten met cliënten die hun start hebben gemaakt in 2008, maar die wellicht pas kunnen terugkeren in 2009. De Chinezen blijven we volgen waar we kunnen en er lopen wat zaken met Surinamers waarin we in de toekomst meer duidelijkheid hopen te krijgen.

Cliënten werven

ROS Vice Versa vindt het een uitdaging om mensen te vinden die willen terugkeren naar hun herkomstland en hen hierbij op een positieve manier te ondersteunen. Helaas is het niet gemakkelijk – ook niet na het generaal pardon – om mensen te vinden die willen terugkeren. Hierover zijn ook gesprekken met bijvoorbeeld IOM waarmee ROS Vice Versa samenwerkt en andere partijen, die tegen hetzelfde aanlopen. In 2009 zal meer tijd gestoken worden in het netwerken onder de mogelijke doelgroepen in de stad. Tevens worden dan voorlichtingsavonden aan de verschillende taalgroepen gegeven, waarbij men elkaar kan ontmoeten en van gedachten kan wisselen over de opties hier in de illegaliteit blijven met alle voor- en nadelen die daaraan verbonden zijn, of kiezen voor terugkeer en dat goed voorbereid doen met een betere kans van slagen dan wanneer het plotsklaps gedwongen vanuit detentie zal plaatsvinden. Voorbeelden van terugkeerders die inmiddels zich weer in het land van herkomst hebben gevestigd, kunnen wellicht een steentje bijdragen aan geloof in een programma zoals ROS Vice Versa het aanbiedt.

9. Belangenbehartiging en Beleidsbeïnvloeding

Naast directe 1^e lijns hulpverlening aan vreemdelingen via spreekuren, noodopvang, taalschool, etc. stelt het ROS zich ook ten doel ten behoeve van ongedocumenteerden aan belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding te werken. In 2008 zijn in dit verband de volgende activiteiten ondernomen die een invulling willen zijn van hetgeen in hoofdstuk 2 beschreven is onder 2^e en 3^e lijns-werk.

Kernteam:

In het kader van de uitvoering door de gemeente van de generaal pardonregeling heeft het ROS geparticipeerd in het "kernteam generaal pardon". Samen met de bestuursdienst Rotterdam, publiekszaken Rotterdam, Sozawe, CVD, GGD, Nidos, vreemdelingendienst, regieteam huisvesting en COA werd vanaf juni 2007 2-wekelijks overleg gevoerd over de voortgang en uitvoeringsproblemen van de pardonregeling in de gemeente Rotterdam. Door de goede samenwerking met de anderen in dit kernteam heeft ROS kunnen bijdragen aan belangrijke belangenbehartiging voor de doelgroep.

RIO: Rotterdams Illegalen Overleg

Op initiatief van stichting ROS samen met stichting Mamre, KSA en Pauluskerk werd begin 2008 het eerste Rotterdams Illegalen Overleg gehouden. Er zijn deelnemers bij betrokken uit o.a. maatschappelijke opvang, Humanitas, IOM, maatschappelijk werk, gezondheidszorg, advocatuur, onderwijs, kerken, oude wijkenpastoraat en diaconieën. We zijn in 2008 4 x bij elkaar geweest. Daarbij kwamen thema's aan de orde als het generaal pardon, kinderrechten, terugkeeropties, toegang tot de gezondheidszorg en

zorgplicht van de gemeente. Doelstelling is kennisverbreding bij organisaties die met de problematiek van mensen zonder papieren te maken hebben. Tevens netwerkontwikkeling en een poging tot meer handelingsmogelijkheden in de 1^e, 2^e en 3^e lijn.

Platform Migranten zonder Verblijfsvergunning (PMZV)

Stichting ROS is als deelnemer betrokken bij dit landelijk overleg vanuit LOS in Utrecht, waarbij vertegenwoordigers van noodopvangen en met ROS vergelijkbare stichtingen 3 maandelijks samenkomen rondom de thematiek van de ongedocumenteerden.

Breed Medisch Overleg:

Ook zijn we als deelnemer betrokken bij een eveneens door het LOS geïnitieerd overleg over de toegang tot de medische zorg, en de obstakels daarbij. In dit overleg zijn verschillende disciplines, vooral uit medische hoek, vertegenwoordigd (o.a. Dokters van de Wereld, Pharos, Okia, Skin, Defence for Children). Het vormt een steeds sterkere lobby naar de landelijke politiek door contacten met kamerleden en door het grote netwerk dat betrokken is bij de problematiek van toegang tot de zorg voor de doelgroep van ongedocumenteerden. Mede door deze lobby is een wetswijziging doorgevoerd per 1 januari 2009, die een verbetering inhoudt in de medische zorg voor ongedocumenteerden, vooral in de 2^e lijn. Dit wordt in 2009 gemonitord.

Gerechtelijke procedures:

In samenwerking met een betrokken advocatenbureau (Fischer Advocaten) is door ons een aantal rechtszaken aangespannen in het kader van opvang en bijzondere bijstand. Deze zaken gaan over recht op opvang en bijstand voor oude, zieke illegalen. Ze lopen nog in

hoger beroep. Ook zaken waar kinderrechten een rol spelen lopen bij dit advocatenbureau.

Door o.a. onze samenwerking met en de deskundige inzet en betrokkenheid van Fischer Advocaten is er nu sprake van rechtsontwikkeling, vooral voor kinderen van illegalen, vanuit Europese regelgeving (Internationaal Verdrag Rechten van het Kind, Europees Sociaal Handvest) die in de rechtspraak boven nationaal recht gaat.

Advocatenoverleg Generaal Pardon

In een landelijk overleg, geïnitieerd door het landelijk ongedocumenteerden steunpunt, participeert het ROS samen met betrokken asieladvocaten. Gekeken wordt naar juridische mogelijkheden voor hen die geen pardonvergunning krijgen. Dit heeft inmiddels tot enkele rechtszaken geleid, ondanks streven van de overheid om via een ambtshalve beslissing rechtsmogelijkheid in het pardon te blokkeren.

Stichting Mamre

Het ROS neemt deel aan het overleg van de stichting Mamre. Veel van de bij het ROS aanwezige kennis wordt hier overgedragen aan de deelnemers aan dit overleg. Samen wordt gezocht naar oplossingen voor de problematiek van illegalen.

GGD-Illegalenplatform

Het ROS neemt deel aan het door de GGD geïnitieerde platform gezondheidszorg voor illegalen waarin problemen inzake de medische zorg aan onverzekerde vreemdelingen zonder verblijfsvergunning in Rotterdam besproken worden. Het ROS kaart in dit overleg tevens de problematiek aan van de dakloze illegalen die dringend opvang nodig hebben op grond van medische/psychiatrische problematiek. In voorkomende

gevallen leidt dit tot toelating tot de opvang. Het ROS is in dit overleg een van de weinige belangenbehartigers van deze groep temidden van de medische zorgaanbieders die hierin ook participeren vanwege de financiële consequenties van hun hulp aan onverzekerden.

Studenten/stagiaires

Via de RK Universiteit van Olomouc in Tsjechië kreeg het ROS in het voorjaar van 2008 net als in 2006 en 2007 een Tsjechische studente die enkele maanden stage liep om kennis te kunnen maken met het Nederlandse asiel- en vreemdelingenbeleid.

Voorlichting werd gegeven aan een grote groep internationale studenten van de International Social Studies in Den Haag.

Een student van de universiteit van Malmö (Zweden) rondde haar onderzoek af m.b.v. ROS naar toegang tot de zorg voor illegalen.

Een studente van Erasmus Universiteit Rotterdam deed voor haar afstudeerscriptie onderzoek naar toegang tot de zorg m.b.v. ROS.

Studenten en leerlingen van verschillende scholen en opleidingen kwamen op bezoek of namen deel aan ROS-activiteiten in het kader van een betoog, een scriptie of een maatschappelijke stage.

Acties allerlei

Stichting ROS werkte intensief samen met Defence for Children in de organisatie van de kinderrechtendag op 19 november. Er waren allerlei activiteiten voor kinderen van basisscholen om te wijzen op de rechten

van "illegale" kinderen. Wethouder Geluk opende de kinderrechtendag. Er werd tevens een website gelanceerd met de rechten van kinderen van illegalen (www.iLegaalkind.nl). Het Jeugdjournaal besteedde er uitgebreid aandacht aan.

Hevien met wethouder Geluk op kinderrechtendag

Met de Kredietbank werd informatie gegeven aan een grote groep pardonners over budgetbeheer, voorkomen van schulden en trainingen hoe met geld om te gaan in de Nederlandse samenleving.

Stichting ROS hield een praatje ter opening van het STOB, een met ROS vergelijkbare organisatie in Breda.

Er werden in samenwerking met Dokters van de Wereld meerdere bijeenkomsten belegd om de doelgroep te informeren over toegang tot de zorg voor

ongedocumenteerden. Dit zowel bij stichting ROS als via interventie van ROS bij het basisberaad Rijnmond. Bij dit basisberaad werd vooral de groep uit de Kaapverdische gemeenschap en de illegale arbeidsmigranten van informatie voorzien. In deze bijeenkomsten werden voor mensen afspraken gemaakt om het Medoc te ontvangen. Dit is een medisch dossier/paspoort dat de mensen zelf bij zich dragen. Het beschrijft o.a. de ziektegeschiedenis en eventuele medicatie.

In 2008 startte Dokters van de Wereld een eigen spreekuur bij het ROS. Naast uitgifte van het Medoc wordt door hen samen met ons de toegang tot de zorg gemonitord, en bemiddeld als er problemen zijn om de benodigde medische zorg te krijgen.

Stichting ROS leverde een bijdrage aan een informatiedag voor generaal pardonners, georganiseerd door stichting House of Hope, een christelijke hulporganisatie in Rotterdam-Zuid.

Stichting ROS was betrokken bij de landelijke buscampagne voor de zogenaamde "grensgevallen", mensen die buiten de pardonregeling vielen doordat ze het land hadden verlaten voor een bezoek aan een buurland. De bus deed het stadhuis aan, en er volgde een gesprek met raadsleden. Deze campagne is bij het schrijven van dit rapport nog niet afgerond. Ook pleitte stichting ROS voor deze groep middels een gesprek met dhr. Van de Camp, 2^e kamerlid voor het CDA, die een sleutelrol in deze kon vervullen, maar dat uiteindelijk niet heeft willen doen.

De Rotterdamse ombudsman werd in een gesprek in samenwerking met Pauluskerk en straatdokter

geïnformeerd over de situatie van (zieke) illegalen in knelsituaties.

Het ROS was deelnemer en notulist bij de conferentie Recht op Recht van Okia en LOS in Den Haag. Op deze conferentie zal een vervolg komen in samenwerking met onze stichting.

Een medewerker van CNV wilde overleg over de situatie van de grote groep Polen in Rotterdam

Begin 2008 bezocht een internationale groep van 15 Jezüieten het Rechthuis. Het ROS heeft hierbij uitgebreid verslag gedaan van haar activiteiten. De orde der Jezüieten staat internationaal bekend om haar betrokkenheid bij de problematiek van vluchtelingen en migratie, o.a. via de Jesuit Refugee Service.

Stichting ROS overlegde in het kader van de meldcode huiselijk geweld over mogelijkheden en standpuntbepaling bij opvang van ongedocumenteerden in geval van huiselijk geweld. Hier durft de gemeente zich nog niet over uit te spreken.

Het ROS was intensief betrokken bij de redding van het Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt, dat na een financieel moeilijke periode nu een doorstart maakt met een nieuw bestuur.

Na een overleg met een PvdA raadslid (dhr. Van Muijen) volgde een werkbezoek van dit raadslid aan het ROS, de Pauluskerk en het basisberaad Rijnmond. Illegalen konden hun verhalen vertellen, en het raadslid zegde zijn medewerking toe om de landelijke PvdA-fractie te informeren over de problematiek.

De twee medewerkers van het ROS brachten een werkbezoek aan Tsjechië. Bekeken werd hoe de Tsjechen omgaan met de problematiek van illegalen. Ook gaven zij een werkcollege aan de hogeschool van Caritas in Olmouc aldaar. Sinds enkele jaren krijgen we studenten van deze hogeschool op stage.

In samenwerking met Pharos werd een focusgroep van jongeren samengesteld die met elkaar spraken over toegang tot de zorg voor illegale jongeren.

Begonnen werd met de voorbereiding van een symposium over illegaliteit en migratie. Dit symposium zal zijn op 19 juni 2009.

Picum, de internationale stichting voor illegalen te Brussel, met een netwerk in heel Europa, stuurde in het kader van het project Clandestino een onderzoeker naar het ROS.

Urenoverzicht Belangenbehartiging	Uren per week in 2008	Op jaarbasis
ROS-medewerkers	12	600
Vrijwilligers/Stagiaires	4	160
Totaal	16	760

10. Financiën

Stichting ROS ontving in 2008 gelden via de gemeente Rotterdam in het kader van geleverde diensten in de pardonregeling. De voor 1 jaar vastgestelde subsidie liep tot september 2008 en is daarna stopgezet. Verder ontving het ROS geld voor exploitatie van diverse projecten en voor het lenigen van individuele noden van de volgende fondsen of instellingen:

Cordaid, Skan, DBL, Stichting Vincentius, Grote Slag, Diaconale Raad Tweestromenlanden en de Evangelische Gemeente Maranatha.

Ook konden we net als voorgaande jaren het pand aan de Rechthuislaan "om niet" gebruiken via de Congregatie van de Priesters van het Heilig Hart van Jezus.

Een apart financieel jaarverslag wordt naar fondsen en donateurs verstuurd en is voor belanghebbenden opvraagbaar bij Stichting ROS.

11. Slotwoord:

2008 is voor het ROS een druk en goed jaar geweest. De pardonregeling liep nog het hele jaar door. We kregen enkele honderden late melders die we nog konden voordragen voor een burgemeestersverklaring. We kregen als stichting nog meer bekendheid in de regio en landelijk, we bleven in 2008 deelnemen aan het netwerk binnen de gemeente via het "kernteam generaal pardon", en hebben onze stichting door een goede uitvoering van de pardonopdracht meer geprofileerd. Door onze weinig bureaucratische handelwijze konden we vaak snel insprijgen op noden en wensen van onze doelgroep, en hen toeleiden naar de nodige zorg.

Veel mensen hebben via onze bemiddeling inmiddels een verblijfsvergunning. Voor anderen geldt dit niet. De pardonregeling kent haar beperkingen. Niet altijd zijn deze even eerlijk. Wat te denken van de grote groep Dublinclaimanten, soms gezinnen die hier al 10 jaar of langer zijn. Zij volgden het advies van de Nederlandse overheid op om het land te verlaten en trokken naar een buurland. Dat wordt ze nu tegengeworpen. Of de groep 1F-ers (oorlogsmisdadigers? Er is nooit onderzoek naar gedaan en Nederland heeft opvallend veel asielzoekers tot 1F-er bestempeld in vergelijking met andere EU-landen) waar veel onduidelijkheid over bestaat. Of de kinderen van deze 1F-ers? Iedere regeling kent haar keerzijde. Rotterdam heeft rond de 3.000 mensen die een pardonvergunning hebben gekregen. Voor de overige 15.000 illegalen die in Rotterdam achterblijven zal stichting ROS zich blijven inzetten.

12. Bestuur, medewerkers en vrijwilligers in 2008

Medewerkers van het ROS:

Mw. Inge Hutten (vanaf september 2008)

Dhr. Connie van den Broek

Dhr. Theo Miltenburg

Vrijwilligers van Plexat:

Mw. Truida van Rij

Vrijwilligers van de Taalschool:

Dhr. Leo van Lanen sj

Mw. H.Koc (tot aug. 2008)

Mw. Adinda van Hemert-Stam

Mw. Riekje ten Have

Dhr. Jeroen de Loor

Mw. Hanneke de Deugd

Bestuursleden van het ROS:

Drs. Hanny de Kruijf – voorzitter

Dhr. Ko Koppelaar – penningmeester tot 01.10.08
daarna lid

Mw. Bea Kruse - secretaris

Drs. Gerda Rodenburg

Dhr. Leo van Lanen

Drs. Eric Sterk - penningmeester vanaf 01.10.08
daarvoor lid.

13. Afkortingen

ROS: Rotterdams Ongedocumenteerden Steunpunt
KSA: Kerkelijke Sociale Arbeid
Okia: Ondersteuningscomité Illegale Arbeid
Plexat: Noodopvang van de parochie H. Kruisvinding
PICUM: Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants te Brussel
COA: Centraal Opvangorgaan voor Asielzoekers
IOM: International Organisation for Migration
IND: Immigratie- en NaturalisatieDienst
GGD: Gemeentelijke Geneeskundige Dienst
SKIN: Samen Kerk In Nederland (koepel van protestantse migrantenkerken)
LOS: Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt
PMZV: Platform Migranten zonder Verblijfsvergunning
BMO: Breed Medisch Overleg
GP: Generaal Pardon
RIO: Rotterdams Illegalen Overleg
DvdW: Dokters van de Wereld
CVZ: College voor Zorgverzekeringen
GGZ: Geestelijke Gezondheidszorg
CNV: Christelijk Nationaal vakverbond
CVD: Centrum voor Dienstverlening